

ME'MORLIK OBIDALARI VOSITASIDA O'QUVCHILARDA VATAN TUYG'USINI RIVOJLANTIRISHDA TAYANILADIGAN MEZONLAR

Botirova N.R.

T.N.Qori Niyoziy nomidagi O'zPFITI mustaqil tadqiqotchisi

Tayanch so'zlar: me'morlik, o'quvchi, mezon, tuyg'u, vosita, vatan, obida, xalq, pedagogika, ta'lim, g'urur, g'oya, jarayon, bilim.

Ключевые слова: архитектура, студент, критерий, чувство, средство, родина, памятник, народ, педагогика, образование, гордость, идея, процесс, знание.

Key words: architecture, student, criterion, feeling, tool, homeland, monument, people, pedagogy, education, pride, idea, process, knowledge.

Резюме:

Mazkur maqola me'morlik obidalari vositasida o'quvchilarda vatan tuyg'usini rivojlantirishda tayaniladigan mezonlarga bag'ishlangan bo'lib, unda maktab ta'limida milliy tariximizni o'quvchilarga o'qitishda ajdodlarimiz tomonidan yaratilgan me'moriy obidalarni ta'lim jarayoniga tatbiq etishda unga qo'yiladigan mezonlar borasida fikr yuritilgan.

Резюме:

Данная статья посвящена критериям, используемым при развитии чувства Родины у студентов через памятники архитектуры.

Summary:

This article is devoted to the criteria used in the development of the sense of homeland in students through architectural monuments. the criteria to be applied to it are considered.

Mustaqil O'zbekistonning milliy istiqloq mafkurasi va "Qadrlar tayyorlash milliy dasturi" xalqimiz ming yillar davomida yaratgan, asrab – avaylab kelayotgan bilim xazinalariga, boy qadimiy merosimizga asoslanadi. Chunki, ota-bobolarimiz hayot tajribalari natijasida yaratilgan o'git va pandnomalarida, dunyoviy bilimlarida vatanni asrash, ulug'lash kabi insonparvarlik g'oyalari mavjudki, ular nafaqat bugungi kundagi, balki kelajakdagi avlodlar uchun ham ahamiyatli va qadrlidir. Shu bilan birga o'tmish madaniy merosimizni o'rganish jamiyat va fan taraqqiyoti uchun zarur bo'lgan dolzarb masalalardan biri ekanligini anglagan hukumatimiz milliy qadriyatlarning zamonlar sinovidan o'tgan, insoniyat uchun foydali tomonlarini tiklashga kirishdi. Shuningdek,

sobiq Sovet tuzumi davrida xalqning bir qadar unitilgan, insonparvarlikka yo‘g‘rilgan qadriyatlari va ularning afzalliklarini o‘rganish bugungi kun taqozo qiladigan asosiy masalalardan biriga aylandi. O‘quvchilarda vatan tuyg‘usini rivojlantirishning pedagogik asoslarini vujudga keltirish yo‘lida ilmiy tadqiqotlarni olib borish bugungi davr talabidir. Shaxsning eng qadirlangan tuyg‘ularidan biri, uning vatanga bo‘lgan tuyg‘usidir. Biz o‘quvchilarda Vatan tuyg‘usini rivojlantirish to‘g‘risida fikr yuritishdan oldin “vatan”, “vatanparvarlik” tushunchalarining mazmuni, mohiyati haqida to‘laroq tasavvurga ega bo‘lishimiz lozim.

O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy- ma’rifiy o‘zgarishlar mazmunida tarixiy, milliy, ma’naviy qadriyatlarni o‘rganishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Davlatimiz va jamiyatimiz tomonidan fuqorolarda vatan tuyg‘usini shakllantirish, ularda vatan tuyg‘usini tarkib toptirishga intilishning zamirida vatan kelajagi uchun munosib vorislar tayyorlash maqsadi yotadi [1]. Shu sababli yosh avlodga o‘zi tug‘ilib o‘sgan shahar, qishloq, mavze, mahalla bilan faxrlanish tuyg‘usini tarkib toptirishda tarixiy me’moriy obidalarni o‘rganish yuksak tarbiyaviy ahamiyatga ega.

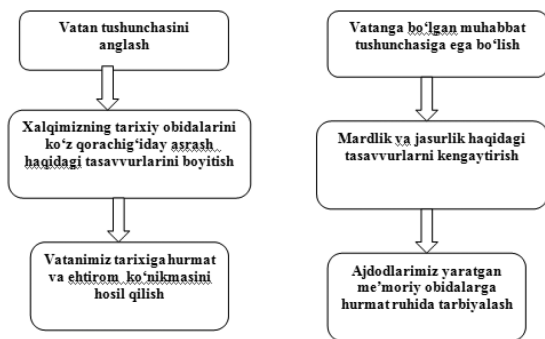
Vatan tuyg‘usi—bu xavoiy gap emas, ajdodlar bilan shunchaki faxrlanish emas – bu ozod xalqning munosib farzandi, mustaqil mamlakatning fidoyi fuqorosi bo‘lmoqlikka intilish tuyg‘usidir [2; 24-6.]. Vatanni qalban chuqur his qilish uchun ham xalqning vatanparvarlik namunalarini ko‘rsatish uchun ham xalq hur, vatan mustaqil bo‘lishi shartdir. Bugun shu mustaqillik qo‘limizda ekan, uni e‘zozlashimiz, qadriga yetishimiz kerak. Mana shu tuyg‘ular, fazilatlar va ezgu harakatlar bugungi kun uchun haqiqiy vatanparvarlik namunasidir. O‘quvchilarda bu tuyg‘uni tarbiyalashda vatan tarixining ajralmas qismi tarixiy- me’moriy obidalar muhim manba vazifasini o‘taydi.

Vatan tuyg‘usi - bu aziz vatanimizi peshona teri bilan obod etgan, lekin nomlari tarix sahifalarida qolmagan oddiy kishilarimizning fidokorona va yaratuvchan mehnatini mudom yodda tutishdir. Vatan tuyg‘usi– bu o‘z aql–idroki bilan jaxon sivilizatsiyasiga ulkan hissa qo‘shgan o‘nlab qomusiy mutaffakkirlarimiz Muso al Xorazmiy, Axmad al Farg‘oniy, Abu Nasr al Forobiy va boshqalarni yodga olishdir [3].

Demak vatan, vatanparvarlik, vatan tuyg‘usi tushunchalari biri–biri bilan o‘zaro aloqadorlikda, chambarchas bog‘langan holda kishilar faoliyati jarayonida o‘zligini namoyon etadi va biri ikkinchisini to‘ldirib boradi. Vatansiz vatanparvarlikni, vatanparvarliksiz esa vatanga bo‘lgan tuyg‘uni tasavvur etib bo‘lmaydi.

Me'morlik obidatalari vositasida o'quvchilarda vatan tuyg'usini rivojlantirishda tayaniladigan mezonlar

Vatan, vatanparvarlik haqidagi manbalarni o'rganib chiqib me'morlik obidatalari vositasida o'quvchilarda vatan tuyg'usini shakllantirishda quyidagicha me'zonlarga tayanish mumkin.

Ushbu mezonlarga tayangan holda me'morlik obidatalari vositasida o'quvchilarda vatan tuyg'usini shakllantirish uchun turtki bo'ladigan tarixiy obidalarni o'rganish muhimdir.

Vatanparvarlik yuksak tuyg'u, vatan va millat oldidagi ma'suliyat, yuksak burchni anglatadi. Ajdodlardan avlodlarga

o'tib kelayotgan "Vatanni sevmoq– iymondandir",– degan hadis zamirida ham aslida huddi shunday mazmun mujassam.

Sharq xalqlari orasida keng tarqalgan odob-o'g'itlar, pand-nasihatlar, diniy-falsafiy kitoblarda ham vatanparvarlikka keng o'rin berilgan. Keyingi yillarda yurtimizda bo'layotgan o'zgarishlar tufayli bu manbalarni o'rganishga va ta'lim-tarbiya jarayoniga tadbqiq etishga e'tibor kuchaydi. Ayniqsa, asrlarga tengdosh me'moriy obidalar, ularning tarixi, ular haqidagi xalq og'zaki ijodi ya'ni afsonalar, ertaklar, rivoyatlarda inson mehnati ulug'lanadi. Aslida vatan tuyg'usi har birimizning qonimizda bor. Qayerda bo'lmaylik avvalo vatan sog'inchidan o'rtanamiz. Bu haqida ulug' mutafakkirlarimiz asarlarida ham ko'plab fikr-mulohazalar, vatan taraqqiyoti uchun qilgan ezgu ishlari bugungi kunda har bir vatandoshimiz, ayniqsa, yoshlarimiz uchun tarbiyaviy ahamiyatga ega. O'zbek millatini dunyoga tanitgan bobomiz Amir Temurdir. U nafaqat millatni dunyoga mashhur qildi, vatanning sarhadlarini kengaytirib ilm-ma'rifatni rivojlantirdi, ajoyib va go'zal bog'u rog'lar, tog'dek yuksak minora, obidalar barpo etdi. O'z millati qadriyatlarini ulug'ladi, ularning qadriga yetadi.

Qadriyatlar inson onggi va faoliyatining, shu bilan birga jamiyat ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy-ma'naviy taraqqiyotining mahsulidir. Qadriyatlar o'sha zamonda yashagan odamlarning orzu-umidlari, istaklari, moddiy va ma'naviy ehtiyojlarida o'z ifodasini topgan. Vaqt va davr talablari o'zgartirgan sari qadriyatlarining mazmuni ham o'zgarib boradi.

Xulosa tariqasida shuni ta’kidlash joizki, o‘quvchilarda vatan tuyg‘usini rivojlantirishda va ularni vatanparvar qilib tarbiyalashda «O‘zbekiston tarixi» va «Jahon tarixi» darsliklari alohida ahamiyatga ega. Ushbu darsliklar yordamida o‘quvchilar o‘zbek xalqi tarixi, mashhur alomalari, davlatimizning madaniy hayoti. Xalqlarning turmish tarzi, milliy qadriyatlari haqida bosqichma-bosqich ma’lumotga ega bo‘lib boradilar.

Adabiyotlar:

1. Иброхимов А., Султонов Х., Жўраев Н. Ватан тўйғуси.- Т.: Ўзбекистон,- 2006.- 153 б
2. Маҳкамов У. Ахлоқ-одоб сабоқлари.- Т.: Фан, 1994-133 б
3. Эркаев. А. Маънавият- миллат нишони.- Т.: Маънавият, 2009.- 188 б.